

คำยืมภาษาจีนในภาษาไทยปัจจุบัน

นางสาวปราณี กายอรุณสุทธิ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาภาษาศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2526

ISBN. 974-562-838-7

I16485b4b

009847

CHINESE LOANWORDS IN MODERN THAI

Miss Pranee Gyarunsut

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Arts

Department of Linguistics

Graduate School

Chulalongkorn University

1983

๗

หัวข้อวิทยานิพนธ์

คำยืมภาษาจีนในภาษาไทยปัจจุบัน

โดย

นางสาวปราณี กายอรุณสุทธิ

ภาควิชา

ภาษาศาสตร์

อาจารย์ที่ปรึกษา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีระพันธ์ เหลืองทองคำ

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญามหาบัณฑิต

สุประดิษฐ์ บุนนาค
.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.สุประดิษฐ์ บุนนาค)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

วิจิตร ภูมิวงศ์
.....ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.วิจิตร ภูมิวงศ์)

ธีระพันธ์ เหลืองทองคำ
.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีระพันธ์ เหลืองทองคำ)

ดร. ม.ร.ว. กัลยา ดิงศรีทิพย์
.....กรรมการ
(อาจารย์ ดร.ม.ร.ว.กัลยา ดิงศรีทิพย์)

จิโรจน์กุล
.....กรรมการ
(อาจารย์วิทยา จิโรจน์กุล)

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หัวข้อวิทยานิพนธ์	คำยืมภาษาจีนในภาษาไทยปัจจุบัน
ชื่อนิสิต	นางสาวปราณี กายอรุณสุทธิ
อาจารย์ที่ปรึกษา	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีระพันธ์ เหลืองทองคำ
ภาควิชา	ภาษาศาสตร์
ปีการศึกษา	2526

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีวัตถุประสงค์ในการรวบรวมคำยืมภาษาจีนที่มีอยู่ในภาษาไทยปัจจุบัน เพื่อหาแหล่งที่มาของคำยืมภาษาจีนเหล่านั้นว่ามาจากภาษาจีนถิ่นใด และเพื่อหากฎเกณฑ์ว่าในการยืมคำภาษาจีนดังกล่าว ได้มีการปรับการออกเสียงให้เข้ากับระบบเสียงภาษาไทยหรือไม่อย่างไร

ผู้วิจัยได้รวบรวมคำยืมดังกล่าว จากคำที่ได้ระบุไว้ในสิ่งพิมพ์และเอกสารต่าง ๆ จำนวน 9 รายการ ว่าเป็นคำยืมภาษาจีนในภาษาไทยปัจจุบัน ปรากฏว่าได้คำยืมทั้งสิ้น 500 คำ แล้วนำรายการคำเหล่านั้นไปสัมภาษณ์ผู้บอกภาษาจีนถิ่นต่าง ๆ 6 ถิ่น คือ ภาษาจีนแต้จิ๋ว ภาษาจีนฮกเกี้ยน ภาษาจีนไหหลำ ภาษาจีนกวางตุ้ง ภาษาจีนกลาง และภาษาจีนแคะ ต่อจากนั้น ผู้วิจัยได้ตัดคำที่ผู้วิจัยคิดว่าไม่น่าจะเป็นคำยืมภาษาจีนในภาษาไทยปัจจุบันออกไป 37 คำ จึงเหลือคำยืมที่ใช้ทำการสอบสวนที่มาและศึกษาการปรับเสียงอยู่ทั้งสิ้น 463 คำ

ผลการวิจัยแสดงว่า คำยืมภาษาจีนในภาษาไทยปัจจุบันส่วนใหญ่เป็นคำที่ยืมมาจากภาษาจีนสาขามินใต้ (แต้จิ๋ว-ฮกเกี้ยน) คิดเป็น 88 % ของคำยืมที่ใช้ทำการศึกษา โดยที่ 44 % เป็นคำยืมภาษาจีนแต้จิ๋ว 24 % เป็นคำยืมภาษาจีนฮกเกี้ยน 1 % เป็นคำที่ยืมมาจากทั้งภาษาจีนแต้จิ๋วและฮกเกี้ยน และ 19% เป็นคำที่ยังตัดสินไม่ได้ว่ายืมมาจากภาษาจีนแต้จิ๋วหรือฮกเกี้ยน ส่วนอีก 12 % ที่เหลือ เป็นคำยืมมาจากภาษาจีนถิ่นอื่น ๆ และในการรับคำยืมภาษาจีนเข้ามาในภาษาไทย ได้มีการปรับการออกเสียงให้เข้ากับระบบเสียงภาษาไทย ทั้งทางด้านพยัญชนะ สระ และวรรณยุกต์ โดยที่ทางด้านพยัญชนะจะมีการปรับเสียงน้อยที่สุด ส่วนทางด้านวรรณยุกต์จะมีการปรับเสียงมากที่สุด

Thesis Title Chinese Loanwords in Modern Thai
Name Miss Pranee Gyarunsut
Thesis Advisor Assistant Professor Theraphan Luaᅇ Thongkum, Ph.D.
Department Linguistics
Academic Year 1983

ABSTRACT

This thesis aims at gathering Chinese loanwords in Modern Thai in order to determine from which Chinese dialects they came and how their pronunciation has been adjusted to fit Thai phonology.

Five hundred Chinese loanwords were gathered from 9 publications and documents, and were examined in interviews with Chinese informants from 6 dialects: Tie Chiu, Hokkien, Hainanese, Cantonese, Mandarin and Hakka. Of these 500 loanwords, 37 words which were suspected not to be of Chinese origin were excluded from this study, leaving 463 words for detailed study.

The study reveals that most of the Chinese loanwords in Modern Thai (about 88 %) came from Southern Min dialects (Tie Chiu-Hokkien). Of the 463 loanwords studied, 44 % came from Tie Chiu, 24 % from Hokkien, 1 % from both dialects. For 19 % of the loanwords, it could not be determined whether their source was Tie Chiu or Hokkien dialects. The remaining 12 % came from other Chinese dialects.

These Chinese loanwords have been adjusted to fit Thai consonant, vowel and tone systems. Of these three aspects, the consonants have the most similarity to the Chinese pronunciation while the tones have the least.

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้ง เป็นอย่างมากในความกรุณาของอาจารย์ที่ปรึกษา คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีระพันธ์ เหลืองทองคำ ซึ่งเป็นผู้ให้แนวความคิดอันมีประโยชน์นานัปการแก่ผู้วิจัย ให้ผู้วิจัยยืมหนังสือหลายเล่ม และทำให้ผู้วิจัยมีพลังใจในขั้นที่จะสรรค์สร้างผลงานอย่างเต็มความสามารถ อีกทั้งยังเป็นผู้สละเวลาอันมีค่าในการตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเมตตาและความเอาใจใส่อย่างดียิ่งตลอดมา ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังได้รับความอนุเคราะห์จากคณาจารย์อีกหลายท่าน อันได้แก่ อาจารย์ ดร. ม.ร.ว.กัลยา ดิงศภทิพย์ ที่ได้กรุณาเอื้อเฟื้อหนังสือประกอบการค้นคว้าต่าง ๆ ทั้งยังได้ให้ข้อคิดและคำแนะนำที่มีประโยชน์แก่ผู้วิจัย รองศาสตราจารย์ ดร.วิจินต์ ภาณุพงศ์ และ อาจารย์ วิทยา จิโรจน์กุล ผู้ให้คำแนะนำและตรวจแก้ไขวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปราณี กุลละวณิช ผู้เอื้อเฟื้อให้ผู้วิจัยยืมหนังสือส่วนตัวของท่าน อาจารย์ ดร.อังกาบ ผลากรกุล ผู้ให้คำแนะนำอันมีค่ายิ่งบางประการแก่ผู้วิจัย รองศาสตราจารย์ ดร.ประพิณ มโนมัยวิบูลย์ อาจารย์วัลยา สินทียากร และอาจารย์คารณี โกสกันต์ ผู้เอื้อเฟื้อการจัดพิมพ์อักษรจีนในภาคผนวก ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณท่านอาจารย์ทั้งหลายด้วยความซาบซึ้งอย่างจริงใจ

อนึ่ง ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อรสา รุ่งแสง ที่ได้กรุณาสนับสนุนผู้วิจัยในทุก ๆ ด้าน อาทิเช่น เอื้อเฟื้อให้เวลาค้นคว้าทำงานแก่ผู้วิจัย คอยถามไถ่ และกระตุ้นย้ำเตือนให้ผลงานสำเร็จลุล่วงทันเวลาด้วยดี ฯลฯ

ขณะเดียวกัน ผู้วิจัยตระหนักดีว่า วิทยานิพนธ์นี้จะสำเร็จไม่ได้ ถ้าปราศจากความช่วยเหลืออย่างอบอุ่นและเต็มใจจากผู้ออกภาษาทุกท่าน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้ออกภาษาหลัก 6 ท่าน อันได้แก่ นางเจีย แซ่โจ้ว นายสุนด์ู แซ่ห่งอ๋ นายหุนบัก แซ่โห่งว่ นางหมิ่น เอ็ง แซ่หยี่ นางหลี่ฮั่ว แซ่หวัน และนายซีเชิน แซ่เจิน (ผู้ช่วยเขียนตัวอักษรจีนในภาคผนวก) โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คุณทินวัฒน์ นาคขุม เจ้าหน้าที่ประจำห้องปฏิบัติการทางสัตวศาสตร์ ภาควิชาภาษาศาสตร์ ที่ได้สละเวลาช่วยจัดทำแผ่นภาพคลื่นเสียงให้ด้วยความเต็มใจ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณทุกท่านเป็นอย่างยิ่ง

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณบัณฑิตวิทยาลัย ที่ได้ให้ความช่วยเหลือ เรื่องทุนวิจัยอันทำให้
การศึกษาริชัยครั้งนี้ เป็นไปอย่างราบรื่น

ความเข้าใจ กำลังใจ และความช่วยเหลืออย่างมากมาจากบรรดาญาติสนิทมิตร
สหายของผู้วิจัย อันได้แก่ คุณลิขิตศักดิ์ โหมตศิรัญ คุณเจตนา คุณวนิดา คุณมาลินี และ
คุณศรีสุตา กายอรุณสุทธิ ฯลฯ มีส่วนสนับสนุนผลักดันให้ผลงานนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี
โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ความรัก ความห่วงใย และการให้กำลังใจจากคุณย่า และคุณพ่อคุณแม่
ของผู้วิจัยก็ เป็นส่วนสำคัญที่ทำให้ผู้วิจัยมานะทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จนสำเร็จ พระคุณอันสูงยิ่งนี้
จะจารึกอยู่ในดวงใจของผู้วิจัยตลอดไป

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	๔.
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	๖.
กิตติกรรมประกาศ	๘.
สารบัญตาราง แผนภูมิและภาพประกอบ	๗.
บทที่	
1 บทนำ	1
ความเป็นมาของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	2
สมมุติฐานการวิจัย	2
ขอบเขตของการวิจัย	3
ขั้นตอนการวิจัย	4
ประโยชน์ของการวิจัย	5
คำจำกัดความ	5
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	6
เอกสารเกี่ยวกับการอพยพของชาวจีนเข้าสู่ประเทศไทย	6
เอกสารเกี่ยวกับแนวคิดของคำยืม	15
ประเภทของการยืมภาษา	15
สาเหตุของการยืมคำ	17
ปัจจัยที่ก่อให้เกิดการยืมคำ	17
เอกสารเกี่ยวกับคำยืมภาษาจีนในภาษาไทย	18
ความหมายของอักษรย่อที่ใช้ในวิทยานิพนธ์	22
สัญลักษณ์แทนเสียงและการถ่ายเสียง	23

2 วิธีดำเนินการวิจัย

รวบรวมเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	24
ทำโครงการวิจัยเบื้องต้น	24
รวบรวมคำยืมจากสิ่งพิมพ์และเอกสารต่าง ๆ	24
แบ่งคำยืมออกเป็น 15 หมวด	25
สร้างตารางสำหรับเก็บข้อมูล	26
ศึกษาค้นคว้าหาตัวอักษรจีนสำหรับเขียนคำยืมแต่ละคำ	27
กำหนดหลักเกณฑ์การเลือกผู้บอกภาษาหลัก	27
สัมภาษณ์ผู้บอกภาษาหลัก	28
ตรวจสอบข้อมูลกับผู้บอกภาษาคนอื่น ๆ	28
ตัดคำที่ไม่ใช่คำยืมภาษาจีนในภาษาไทยออก	28
ศึกษาระบบเสียงภาษาไทย	45
วิเคราะห์ระบบเสียงของภาษาจีนแต้จิ๋วและภาษาจีนฮกเกี้ยน	45
วิเคราะห์กระบวนการปรับเสียงคำยืม	45
ตัดสินที่มาของคำยืม และสรุปว่าคำยืมส่วนใหญ่มาจากภาษาจีนถิ่นใด	45
สรุปผลและเขียนรายงานการวิจัย พร้อมทั้งอภิปรายผลและให้ ข้อเสนอแนะ	53

3 การรวบรวมและการตัดสินที่มาของคำยืม

หมวดที่ 1 : อาหาร-การปรุงอาหาร	62
หมวดที่ 2 : สำนวนพูด-ภาษาสละแลง	101
หมวดที่ 3 : เครื่องมือ-เครื่องใช้-เครื่องเรือน	137
หมวดที่ 4 : ความเชื่อ-คำส่นา-ประเพณี-วรรณคดี	154
หมวดที่ 5 : ธุรกิจการค้า	161
หมวดที่ 6 : เครือญาติ	168

หมวดที่ 7 : อาชีพ-ตำแหน่ง	175
หมวดที่ 8 : การละเล่น	181
หมวดที่ 9 : เสื้อผ้า-เครื่องแต่งกาย-เครื่องประดับ	189
หมวดที่ 10 : สถานที่	194
หมวดที่ 11 : ลักษณะนาม-จำนวน-มาตรา	201
หมวดที่ 12 : ดอกไม้-ต้นไม้	204
หมวดที่ 13 : คำเรียกชนชาติ	209
หมวดที่ 14 : ยานพาหนะ	212
หมวดที่ 15 : เบ็ดเตล็ด	215
ข้อสังเกตเกี่ยวกับคำยืมภาษาจีนในภาษาไทย	220
4 ระบบเสียงภาษาไทย ภาษาจีนแต้จิ๋วและภาษาจีนฮกเกี้ยน	
ระบบเสียงภาษาไทย	222
ระบบพยัญชนะ	222
พยัญชนะต้น	223
พยัญชนะท้าย	225
ระบบสระ	225
สระเดี่ยว	225
สระประสม	226
ระบบวรรณยุกต์	227
ระบบเสียงภาษาจีนแต้จิ๋ว	229
ระบบพยัญชนะ	229
พยัญชนะต้น	230
พยัญชนะท้าย	231
ระบบสระ	232
สระเดี่ยว	232
สระประสม	235

ระบบวรรณยุกต์	238
การล้นธิเสียงวรรณยุกต์	239
ระบบเสียงภาษาจีนนอกเกียน	241
ระบบพยัญชนะ	241
พยัญชนะต้น	242
พยัญชนะท้าย	243
ระบบสระ	243
สระเดี่ยว	243
สระประสม	246
ระบบวรรณยุกต์	248
การล้นธิเสียงวรรณยุกต์	249
5 การปรับเสียงคำยืม	
การปรับเสียงคำยืมภาษาจีนแต้จิ๋ว	252
พยัญชนะต้น	252
พยัญชนะท้าย	260
สระเดี่ยว	266
สระประสม	275
วรรณยุกต์	278
การปรับเสียงคำยืมภาษาจีนนอกเกียน	290
พยัญชนะต้น	290
พยัญชนะท้าย	297
สระเดี่ยว	301
สระประสม	308
วรรณยุกต์	311

บทที่	หน้า
6	สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ
	สรุปผลการวิจัย 319
	อภิปรายผล 325
	ข้อเสนอแนะ 329
	1 เอกสารอ้างอิง 331
	ภาคผนวก 334
	สารบัญภาคผนวก 334
	ประวัติผู้เขียน 407

สารบัญตาราง แผนภูมิและภาพประกอบ

	หน้า
ตารางที่	
1 ตัวอย่างตารางสำหรับเก็บข้อมูล	26
2 ตัวอย่างตารางเก็บข้อมูลที่บันทึกตัวอักษรจีน	27
3 ตัวอย่างคำยืมที่ตัดลินได้โดยใช้หลักเกณฑ์ที่ 1	47
4 ตัวอย่างคำยืมที่ตัดลินได้ด้วยหลักเกณฑ์ที่ 1 และ 2	48
5 ตัวอย่างคำยืมที่ตัดลินได้ด้วยหลักเกณฑ์ที่ 1 และ 3	50
6 ตัวอย่างคำยืมที่ไม่สามารถตัดลินได้ด้วยหลักเกณฑ์ใด ๆ	52
7 หน่วยเสียงพยัญชนะในภาษาไทย	222-223
8 หน่วยเสียงสระในภาษาไทย	225
9 หน่วยเสียงพยัญชนะในภาษาจีนแต้จิ๋ว	229
10 หน่วยเสียงสระในภาษาจีนแต้จิ๋ว	232
11 หน่วยเสียงพยัญชนะในภาษาจีนฮกเกี้ยน	241
12 หน่วยเสียงสระในภาษาจีนฮกเกี้ยน	243
แผนภูมิที่	
1 แผนภูมิแสดงการประสมสระในภาษาจีนแต้จิ๋ว	235
2 แผนภูมิแสดงการประสมสระในภาษาจีนฮกเกี้ยน	246
ภาพที่	
1 แผนที่บริเวณตะวันตกเฉียงใต้ของประเทศไทย	9
2 แผนที่แสดงถิ่นฐานเดิมของจีนแต้จิ๋ว แคะและฮกเกี้ยนอพยพ.....	10

		หน้า
ภาพที่		
3	แผนที่แสดงถิ่นฐานเดิมของชาวสินไหหล่าอพยพ	11
4	แผนที่แสดงถิ่นฐานเดิมของชาวสินกวางตั้งอพยพ	12
5	ลักษณะของเสียงวรรณยุกต์ในภาษาไทย	228
6	ลักษณะของเสียงวรรณยุกต์ในภาษาจีนแต้จิ๋ว	240
7	ลักษณะของเสียงวรรณยุกต์ในภาษาจีนฮกเกี้ยน	250